

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مطالعات اجتماعی

(مدنی، جغرافیا، تاریخ)

پایه هفتم

دوره اول متوسطه

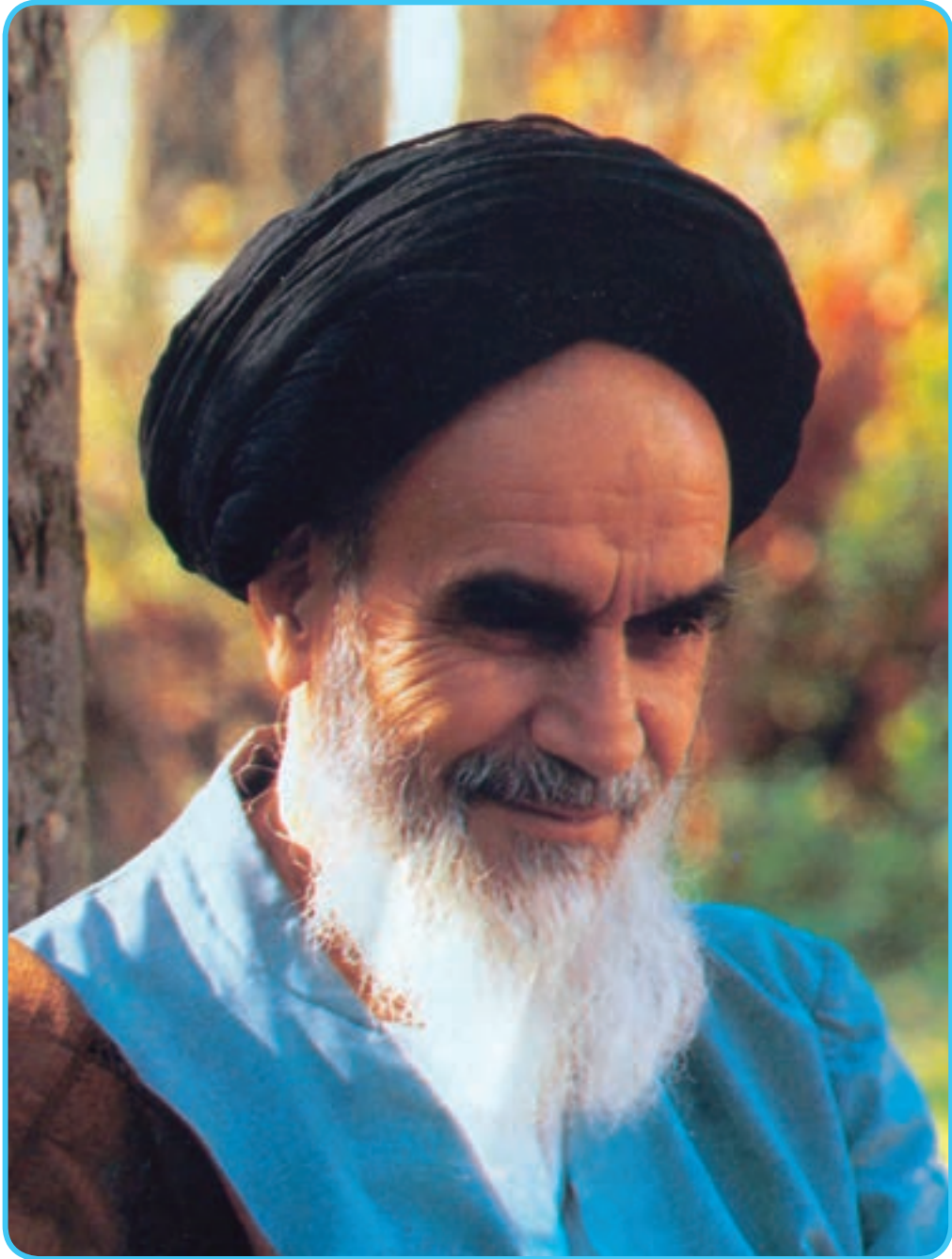
۱۳۹۴

این کتاب شامل کتاب درسی و کاربرگه‌های فعالیت است.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب :	مطالعات اجتماعی پایه هفتم دوره اول متوسطه - ۱۰۸
مؤلفان :	ناهید فلاحیان، نازیا ملک‌محمودی، عباس پرتوی مقدم و با همکاری نصرالله صالحی (فصل ۹ و ۱۰)
شورای نظارت بر تألیف و سازماندهی محتوا :	محمدباقر آرام، بهروز انصاری، عباس پرتوی مقدم، پروانه چمن، مینو رحیمی، محمدرضا سنگری، ناهید فلاحیان، منصور ملک‌عباسی، محمدشریف متولی الموتی، محمد مهدی موسی‌خان و محمود معافی
ویراستار :	حسن ستایش
آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
	تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶۸۸۳، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
وب سایت :	www.chap.sch.ir
مدیر امور فنی و چاپ :	لیدا نیک‌روش
مدیر هنری :	مجید ذاکری یونسی
طراح گرافیک و صفحه‌آرا :	محمد عباسی
طراح جلد :	طاهره حسن‌زاده
تصویرگران :	مرتضی یزدانی دینانی، پژمان جعفرتاش، پیمان جعفرتاش، نسیم بهاری و محمد زمانی
عکاس :	طیبه رحیمی، رضا بهرامی، محمد عباسی، بهنام مؤذن، رضا بختیاری، ناهید فلاحیان، سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان آب و فاضلاب استان تهران، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
رسم :	فاطمه رئیسیان فیروزآباد
نقشه :	مؤسسه جغرافیایی و کارتوگرافی سحاب
حروفچین :	سیده فاطمه محسنی، کبری اجابتی
مصحح :	رضا جعفری، حسین قاسم پورا قدم
امور آماده‌سازی خبر :	سپیده ملک‌ایزدی
امور فنی رایانه‌ای :	فاطمه رئیسیان فیروزآباد، سیده شیوا شیخ‌الاسلامی
ناشر :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران: کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)
	تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۰۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه :	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ سوم ۱۳۹۴

حق چاپ محفوظ است.

جوان‌ها قدر جوانی‌شان را بدانند و آن را در علم و تقوا و سازندگی خودشان صرف کنند
که اشخاصی امین و صالح بشوند.
امام خمینی (رحمة الله عليه)

فهرست

۱	فصل اوّل : حقوق و مسئولیت های ما
۲	درس ۱ : من حق دارم
۶	درس ۲ : من مسئول هستم
۱۱	فصل دوم : قانون، قانون
۱۲	درس ۳ : چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟
۱۵	درس ۴ : قانون گذاری

۴۱	فصل پنجم : محیط زندگی خود را بشناسیم
۴۲	درس ۹ : من کجا زندگی می کنم؟
۴۸	درس ۱۰ : ایران، خانه ما
۵۵	فصل ششم : از زیستگاه های ایران حفاظت کنیم
۵۶	درس ۱۱ : تنوع آب و هوای ایران
۶۲	درس ۱۲ : حفاظت از زیستگاه های ایران

۱۰۱	فصل نهم : سرزمین ما، کاوش در گذشته های دور
۱۰۲	درس ۱۷ : میراث فرهنگی و تاریخ
۱۰۷	درس ۱۸ : قدیمی ترین سکونتگاه های ایران
۱۱۵	فصل دهم : شکل گیری امپراتوری های بزرگ در ایران باستان
۱۱۶	درس ۱۹ : آریایی ها و تشکیل حکومت های قدرتمند در ایران
۱۲۱	درس ۲۰ : امپراتوری های ایران باستان چگونه کشور را اداره می کردند؟

۱۹	فصل سوم : مقابله با حوادث
۲۰	درس ۵ : همدلی و همیاری در حوادث
۲۴	درس ۶ : بیمه و مقابله با حوادث
۲۹	فصل چهارم : تولید، توزیع، مصرف
۳۰	درس ۷ : تولید و توزیع
۳۵	درس ۸ : مصرف

۷۱	فصل هفتم : جمعیت و منابع
۷۲	درس ۱۳ : جمعیت ایران
۷۷	درس ۱۴ : منابع آب و خاک
۸۷	فصل هشتم : گردشگری در ایران
۸۸	درس ۱۵ : گردشگری چیست؟
۹۲	درس ۱۶ : جاذبه‌های گردشگری ایران

۱۲۹	فصل یازدهم : اوضاع اجتماعی - اقتصادی ایران باستان
۱۳۰	درس ۲۱ : اوضاع اجتماعی ایران باستان
۱۳۵	درس ۲۲ : اوضاع اقتصادی در ایران باستان
۱۴۱	فصل دوازدهم : فرهنگ و تمدن ایران باستان
۱۴۲	درس ۲۳ : عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان
۱۴۸	درس ۲۴ : دانش و هنر در ایران باستان

لطفاً بخوانید

سخنی با دبیران گرامی

خداوند متعال را سپاس می‌گوییم که به لطف او توانستیم کتاب **مطالعات اجتماعی** پایه هفتم دوره اول متوسطه را به شما تقدیم کنیم. با توجه به بروز مشکلات ناشی از تعدد دروس و درخواست شما معلمان عزیز از سال‌ها قبل و همچنین سیاست‌های آموزشی و خط مشی‌های برنامه درسی ملی مبنی بر تلفیق دروس مرتبط، اکنون درس مطالعات اجتماعی در قالب یک عنوان کتاب و موضوع درسی به دانش‌آموزان عزیز ارائه می‌شود.

مطالعات اجتماعی یک حوزه مهم یادگیری است که از انسان و تعامل او با محیط‌های گوناگون در زمان‌های مختلف (حال، گذشته و آینده) و جنبه‌های گوناگون این تعامل (سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی و...) بحث می‌کند. به همین دلیل، این حوزه، مفاهیم رشته‌های متعدد و مختلف چون تاریخ، جغرافیا، مدنی، اقتصاد، حقوق، مردم‌شناسی و نظایر آن را در بر می‌گیرد. در برنامه جدید در دوره ابتدایی از تلفیق بیشتری در سازماندهی محتوا استفاده می‌شود؛ اما با رسیدن به دوره اول متوسطه از درجه تلفیق کاسته شده و با توجه به درجه و نوع تلفیق به کار رفته، رشته‌ها هویت خود را از دست نمی‌دهند، بلکه یک حوزه موضوعی غالب بوده و در جاهای مناسب از پیوند با حوزه‌های دیگر و مفاهیم کلیدی مربوطه استفاده می‌شود.

در برنامه درسی جدید مطالعات اجتماعی، به منظور سازماندهی تلفیقی محتوا، پنج حوزه موضوعی انتخاب شده است:

- ۱- فضا و مکان
- ۲- زمان، تداوم و تغییر
- ۳- فرهنگ و هویت
- ۴- نظام اجتماعی
- ۵- منابع و فعالیت‌های اقتصادی.

هریک از این حوزه‌ها ناظر به تعدادی از رشته‌های مذکور است. این کتاب شامل ۱۲ فصل و ۲۴ درس است که در هر فصل، دو یا چند حوزه موضوعی و مفاهیم کلیدی مربوط به آنها با یکدیگر تلفیق شده‌اند.

رویکرد و هدف اصلی برنامه

درس مطالعات اجتماعی با توجه به رویکرد کلی برنامه درسی ملی مبنی بر فطرت‌گرایی توحیدی و اهتمام به شکوفایی آن، سعی می‌کند زمینه‌های تربیت فردی و اجتماعی نوجوانان را فراهم آورد. از این روی، هدف غایی این درس تربیت افرادی مؤمن، مسئول، توانمند و آگاه در زندگی فردی و اجتماعی، پای بند به اخلاق و ارزش‌های دینی و علاقه‌مند به ایران و هویت فرهنگی - تمدنی آن است. این درس پیوند نزدیکی با مهارت‌های زندگی دارد.

روش‌های آموزش: به همراه این کتاب راهنمای تدریس معلم تهیه شده است. به شما توصیه می‌کنیم این راهنما را به دقت مطالعه کنید.

- با توجه به رویکرد و هدف اصلی برنامه، و به منظور کاربردی کردن دروس و پیوند آن با زندگی واقعی، لازم است شما معلمان عزیز، الگوهای تدریس و شیوه‌های ارزشیابی خود را با اهداف این درس منطبق کنید و از شیوه‌های سنتی تأکید بر محفوظات و دانستنی‌ها و تدریس‌های مبتنی بر روش‌های غیرفعال یا تماماً سخنرانی و روش مرسوم و غلط سؤال و جواب در آوردن‌های کلیشه‌ای از متن درس‌ها پرهیزید. توجه کنید که اطلاعات و دانستنی‌های کتاب وسیله است و نه هدف. آنها را به عنوان منبعی برای کاوشگری دانش‌آموزان و انجام فعالیت‌ها قلمداد کنید. این کتاب شامل فعالیت‌هایی در متن و همچنین کاربرگ‌هایی در پایان کتاب است. این فعالیت‌ها و کاربرگ‌ها که عمدتاً باید در کلاس و در حین تدریس (و نه بعد از تدریس) انجام شوند، طوری طراحی شده‌اند که فضای لازم برای پرورش مهارت‌ها و نگرش‌های مختلف را به وجود بیاورند. بکوشید تا دانش‌آموزان این فعالیت‌ها را به طور صحیح انجام دهند. چنانچه این فعالیت‌ها به خوبی انجام شوند، اهداف برنامه محقق می‌شود. بر همین مبنا به استفاده از کتاب‌های تست و تمرین متداول در بازار که مورد تأیید دفتر تألیف کتاب‌های درسی نمی‌باشند نیازی نیست.

- به محیط‌های آموزشی و روش‌های یاددهی - یادگیری تنوع ببخشید و از بازدید دانش‌آموزان از محیط‌های جغرافیایی، ابنیه تاریخی، موزه‌ها، فرهنگ‌سراها و مؤسسات اجتماعی و نظایر آن غفلت نورزید.

- مشارکت خانواده‌ها را جلب کنید و از همراهی آنها در تحقق اهداف تربیتی برنامه و حتی ارزشیابی استفاده کنید.

- اگر چه بخش اعظم کتاب به موضوعات ضروری برای همه دانش‌آموزان کشور اختصاص دارد، اما این کتاب تنها کلیاتی را در اختیار شما می‌گذارد. از شما معلم عزیز انتظار می‌رود در موارد مقتضی، تدریس موضوعات را با شرایط بومی و محلی منطبق کنید و به نیازهای خاص منطقه خودتان پاسخ دهید.

- فعالیت‌های مربوط به نقشه و نمودار، تنها در محدوده کتاب و کاربرگ‌ها انجام می‌گیرد. دانش‌آموزان را وادار به ترسیم نقشه‌های اضافی یا فعالیت‌های پیش از این نکنید.

- فصول این کتاب باید به ترتیب تدریس و در هر نوبت تحصیلی تقریباً نیمی از کتاب آموزش داده شود.

شیوه ارزشیابی: با توجه به رویکرد تربیت اجتماعی و مهارت‌های زندگی و هدف والای آماده کردن دانش‌آموزان برای زندگی

شایسته، ارزشیابی این درس به هیچ عنوان نباید احساس سرخوردگی یا شکست در دانش‌آموزان پدید آورد.

ارزشیابی درس مطالعات اجتماعی، به صورت جمع ارزشیابی مستمر و ارزشیابی کتبی پایانی در هر دو نوبت تحصیلی صورت می‌گیرد و در هر نوبت ۲۰ نمره به ارزشیابی مستمر و ۲۰ نمره به آزمون پایانی اختصاص می‌یابد. توجه کنید که منظور از ارزشیابی مستمر آزمون‌های مکرر نیست. ارزشیابی مستمر کلیه فعالیت‌های خارج از کلاس و داخل کلاس نظیر انجام فعالیت‌های محوله، شرکت در بحث و گفت‌وگو، درست کردن روزنامه دیواری و مدل و ماکت، پرس‌وجو و تحقیق و نوشتن مطلب و گزارش، جمع‌آوری عکس یا نمونه‌ها و... را دربر می‌گیرد. با رزم‌بندی مربوط به هریک از فعالیت‌ها را رعایت کنید. به ارزشیابی مستمر بها بدهید. شایسته است به این منظور چک لیست‌های ثبت مشاهدات و بررسی فعالیت‌ها و پوشه کار را فراهم نمایید. فراموش نکنید ارزشیابی باید به منظور اصلاح نواقص آموزش و یادگیری و ایجاد فرصت‌های مناسب‌تر برای یادگیری دانش‌آموزان صورت بگیرد. در ارزشیابی کتبی پایانی، اهداف و انتظارات یادگیری اصلی درس را در نظر بگیرید.

بخش «واژه‌ها» در پایان هر فصل، به منظور پرورش مهارت مراجعه دانش‌آموزان به اصطلاحات و تعاریف و فهم بهتر مطالب صورت گرفته است و درج علامت **۴** بر روی آن، به این معنا است که در ارزشیابی مستمر و کتبی نباید از این بخش سؤال طرح شود. دانش‌آموزان را مجبور به حفظ تعاریف واژه‌ها نکنید.

همچنین علامت **۴** در بخش‌های دیگری از کتاب مشاهده می‌شود. این علامت به معنای آن است که این بخش‌ها، به منظور دانستن یا انجام فعالیت در کلاس طراحی شده و در ارزشیابی‌های کتبی پایانی نباید از آنها سؤالی طرح شود. از طرح سؤال از زیرنویس عکس‌ها و نقشه‌ها پرهیزید.

علاوه بر کتاب درسی و راهنمای معلم، سایر اجزای بسته آموزشی نظیر فیلم و اسلاید و نقشه و... در حال طراحی و تولید می‌باشد که به تدریج در اختیار شما قرار خواهد گرفت.

امید است شما معلمان عزیز با استفاده از روش‌های فعال فضایی پر نشاط و دلپذیر در کلاس‌های درس مطالعات اجتماعی پدید آورید.

گروه درسی مطالعات اجتماعی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب
این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۳۶۳/۱۵۸۵۵ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email)
talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دقت نمایند کتاب های درسی ابتدایی و متوسطه نظری